

Вальдемарас САРАПНАС,
Надзвичайний і Повноважний Посол
Литовської Республіки в Україні

«МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ – В НАТО»

– Пане Посол, Литва є одним із лідерів за рівнем підтримки України та її народу в протистоянні звір'ячій російській агресії. Зокрема, Литовська Республіка надала Україні допомогу на суму, що перевищує 1% її ВВП. Ба більше, Ваша держава послідовно сприяє Україні на шляху до євроатлантичної інтеграції. Ваша Високоповажносте, розкажіть, будь ласка, що спонукає Литву обстоювати приєднання України до НАТО?

– Після Другої світової війни й аж до 1953 року литовці самотужки вели партизанську війну проти радянських окупантів. Ми знаємо, як це, коли здається, що тебе покинули напризволяще. Тож кожен литовець уважає за свій обов'язок зробити все можливе, щоб українцям не доводилося покладатися лише на себе. Ця теза домінує на всіх рівнях – від політичного керівництва до пересічних громадян.

Відомо, що політично Литва вже багато років є зятим прибічником євроатлантичних прагнень України. Ми щиро переконані, що Україна належить до спільноти вільних і демократичних народів. Тому я впевнений, що наша політична підтримка та всебічна допомога триватимуть доти, доки Україна не стане повноправним членом і ЄС, і НАТО.

Від початку російської агресії наша військова та економічна підтримка зросла в рази. Вартість військової техніки, яку литовський уряд надав Збройним силам України за останні півтора року, перевищила 500 мільйонів євро. Литва також сприяє Україні в низці критично важливих секторів, як-от енергетика, повоєнна відбудова й реабілітація українських бійців. Якщо підрахувати нашу військову, фінансову та гуманітарну допомогу, то загальна сума перевищує мільярд євро.

Та, що найважливіше, допомогу Україні надає не лише уряд, а й усе суспільство. Литовці приймають у своїх домівках десятки тисяч українських

біженців, а неурядові організації та приватні особи продовжують постачати гуманітарну допомогу й усебічно забезпечувати українських військових. Наприклад, «Blue / Yellow» («Синьо-Жовті»), одна з найбільших громадських організацій Литви, яка збирає кошти для українських бійців, уже накопичила 46 мільйонів євро, що становить приблизно 10% від загального обсягу військової підтримки Литви для України. І все це тільки завдяки добровільним внескам звичайних литовців.

І останнє, але не менш важливе: чимало громадян Литви вирішили приєднатися до українського Інтернаціонального легіону й зараз воюють на фронті. Я не маю сумніву, що така підтримка триватиме до остаточної перемоги України.

– Однією з найочікуваніших подій року був саміт НАТО у Вільнюсі. Українці поклали на нього великі сподівання в контексті того, що Україну можуть запросити до вступу, однак цього не сталося. Які, на Вашу думку, були чинники чи причини як з боку Альянсу, так і з боку України, через які це запрошення не було надано?

– Дозвольте розпочати з того, що Вільнюський саміт мав вагомий результат і для Альянсу, і для України. Завдяки новоствореній Раді Україна – НАТО (РУН) Україна отримала системний доступ до керівних органів та військових структур організації. Крім того, НАТО офіційно спростила процес вступу України до Альянсу, скасувавши вимогу про виконання Плану дій щодо членства в НАТО (ПДЧ). (Литві довелося пройти шість річних циклів ПДЧ

до офіційного вступу 2004 року.) І наостанок: члени НАТО й держави G7 взяли на себе зобов'язання щодо надання істотної довгострокової допомоги Україні. Це чудові результати, які визначатимуть відносини України з Північноатлантичним альянсом упродовж наступних місяців і років.

Моє друге спостереження полягає в тому, що «високі очікування» України від Вільнюського саміту, про які ви згадали в запитанні, ішли в парі зі ще вищими ризиками не виправдатися повною мірою. Адже відомо, що НАТО – це організація, побудована на засадах консенсусу, в якій понад тридцять суверенних членів Альянсу мають дійти згоди. За майже двадцять років нашого членства в НАТО ми вже усвідомили, що досягнути консенсусу з головних питань може бути вкрай нелегко. Візьмімо хоча б нещодавній приклад: питання членства Швеції в Альянсі, яке ще належить офіційно затвердити.

Загалом результати Вільнюського саміту, на мою думку, а також з огляду на наявні обставини, були настільки успішними, наскільки могли бути. Вдаючись до відомої аналогії, я б сказав, що склянка радше напівповна, аніж напівпорожня. Питання членства України в НАТО нині твердо закріпилося на порядку денному Альянсу. Його буде знову внесено до порядку денного саміту НАТО у Вашингтоні наступного року. Тому Україна має використати найближчі місяці для того, щоб заручитися політичною підтримкою в столицях держав-членів Альянсу, повною мірою скористатися новими можливостями для тіснішої співпраці з НАТО та поживити свої зусилля в реформуванні оборонного сектору.

– Український народ дуже вдячний за рішення, ухвалені у Вільнюсі. На Вашу думку, чи цих результатів достатньо на теперішньому етапі війни? Можливо, Литва просувала якісь рішення, але їх зрештою не було затверджено?

– Литва вважає, що саміт був би результативнішим, якби нам вдалося напрацювати чіткішу схему руху України до членства в Альянсі. Наразі в комюніке є доволі розпливчата згадка про «умови», які має виконати Україна. Готуючись до Вашингтонського саміту, ми працюватимемо над тим, щоб досягнути більшої визначеності в цьому питанні.

Нині наші союзники здебільшого зосереджені на тому, щоб допомогти Україні здобути перемогу на полі бою, і вважають це найнагальнішим пріоритетом для НАТО та G7. Тому Україна може розраховувати на те, що суттєва військова та економічна підтримка триватиме доти, доки триватиме війна, та навіть після її завершення. Я гадаю, що заяви, озвучені на Вільнюському саміті в цьому контексті, були дуже потужними й чіткими.

Однак є виклики, які західним союзникам України варто подолати, щоб дотримати своїх обіцянок. Один із них – необхідність швидко наростити власні військові виробничі потужності. Насамперед це стосується

виробництва боєприпасів, які потрібні українським захисникам на полі бою. Другий виклик – створення належної мережі ремонту та обслуговування української військової техніки: танків, бойових машин піхоти, артилерії та, зрештою, винищувальної авіації. Інакше кажучи, нинішній виклик для Заходу полягає в тому, щоби перевершити росію у виробництві та технічному обслуговуванні. Упевнений, що ЗСУ впораються з усім іншим.

– *На Вільнюському саміті було створено Раду Україна – НАТО, яка замінить Комісію Україна – НАТО (1997–2023 рр.). Яке політичне значення цього рішення?*

– Ми розглядаємо новостворену Раду Україна – НАТО як важливий крок до зміцнення і політичної, і практичної співпраці між Україною та Північноатлантичним альянсом. Це відкриває нові можливості для донесення до Альянсу безпекових проблем України й координування реакцій на них. Як відомо, українське керівництво вже скликало перше засідання РУН, щоб обговорити майбутнє експорту зерна через чорноморські порти.

Забігаючи наперед, я хотів би, щоб фокус предметних обговорень Альянсу змістився на питання євроатлантичної інтеграції України. На наш погляд, це головна мета новоствореного органу. Крім цього, я сподіваюся, що ми досягнемо консенсусу щодо частішого і змістовнішого залучення України до дискусій НАТО щодо росії та питань безпеки в Чорноморському регіоні в межах уже сформованих комітетів і робочих груп НАТО, збільшення обміну розвідданими та збільшення кількості українських офіцерів, які залучені до роботи у військових структурах НАТО. Це було б дуже доречно з огляду на роль, яку Україна відіграє нині в регіональній та європейській безпеці. Ширша інтеграція до структур НАТО не лише дала б Україні змогу краще підготуватися до майбутнього членства, а й була б вигідна Альянсу, позаяк допомогла б урахувати уроки, засвоєні під час війни, у військовому плануванні організації.

– *Пане Посол, що Ви можете сказати про створення регіональних альянсів як альтернативну систему безпеки для держав, що не є членами НАТО?*

– Відколи Литва подала заявку на вступ до НАТО 1994 року, ми нерозривно пов'язали нашу безпеку з трансатлантичною спільнотою і ніколи не озиралися назад. Я переконаний, що майбутнє України – в НАТО. Звісно, можна укласти альтернативні регіональні домовленості, що стануть тимчасовими або додатковими варіантами зміцнення безпеки вашої країни. Наприклад, Північноєвропейське оборонне співробітництво (NORDEFCO) було таким інструментом для Швеції і Фінляндії в межах їхньої військової співпраці з рештою країн Північної Європи перед тим, як вони ухвалили рішення про вступ до НАТО. Однак з огляду на географічну близькість України до ворожої та агресивної ядерної держави, членство в НАТО видається єдиним дієвим механізмом гарантування безпеки України в довгостроковій перспективі.